

JUDECATA ABREVIATĂ. RECOMANDĂRI DE LEGE FERENDA

SIMPLIFIED COURT PROCEEDINGS. LEGISLATIVE RECOMMENDATIONS

Sanda ȚONCU, dr., lector universitar
Universitatea de Stat din Moldova

Abstract: For several years, in the specialized literature has been analyzed in detail the rationality of the application of the simplified procedures in the criminal process, the legal content and their procedural importance, the similarities and differences between different forms of these procedures, as well as other issues regarding the application of the judgment of the criminal cases on the basis of evidence administered in the criminal prosecution phase. The usefulness of the simplified forms of the trial of the cases generates multiple discussions and interpretations regarding their regulation in the CPP. The article in question proposes some legislative changes, meant to ensure the proper functioning of the law.

Cuvinte-cheie: *procedura abreviată, procedura simplificată, procedura pe baza probelor.*

De mai mulți ani, în literatura de specialitate este analizată în detaliu raționalitatea aplicării procedurilor simplificate în procesul penal, conținutul juridic și importanța lor procesuală, asemănările și deosebirile dintre diferite forme ale acestor proceduri, precum și alte chestiuni referitoare la aplicarea judecării cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală.

Utilitatea formelor simplificate ale judecării cauzelor generează multiple discuții și interpretări privind reglementarea lor în CPP. Scoatem în evidență faptul că cercetătorii vin cu poziții contradictorii pe acest segment. Fiind adepți ai procedurii speciale în judecarea cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, unii savanți își dau cu părerea/opinează că ea, procedura abreviată, stimulează comportamentul participanților la proces, exonerându-i de ședințele îndelungate de judecată. Pe de altă parte are dreptul la viață și opinia că ordinea specială a procesului de judecată nu poate apăra, în mod corespunzător, interesele părților vătămate. Discuțiile aprinse în jurul raționalității fixării și reglementării normative a judecării cauzelor pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală sunt generate, în mare parte, de nivelul redus al tehnicii legislative privind expunerea art. 364¹ CPP RM [2]. Lipsa unei reglementări suficiente și clare a acestei proceduri simplificate îngreunează substanțial activitatea instanțelor de judecată, lăsând fără acoperire corespunzătoare un spectru larg de întrebări în latura vizată. Oricum, actualmente, lacunele multiple ale legii de procedură penală, inclusiv și pe segmentul procedurilor simplificate, nu sunt în-

lăturate, considerându-se ca fiind imposibilă completarea acestora doar în baza diverselor comentarii ale CPP.

În acest sens, analizând cele redacte, vom relata, că rezultatele analizei legislației procesual-penale, a teoriei și practicii judecării cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, au determinat formularea următoarelor **concluzii**:

1. Procedura de judecată în cazul judecării pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală este o opțiune a inculpatului și devine o obligație pentru instanța de judecată doar la cererea acestuia și în măsura în care sunt îndeplinite condițiile impuse de lege [4, p. 32].

2. Aplicabilitatea procedurii simplificate este facultativă, lăsată într-o primă etapă la latitudinea inculpatului, care poate opta între procedura de drept comun sau procedura simplificată. În cazul în care opțiunea sa vizează procedura simplificată, manifestarea sa de voință nu conduce în mod automat la admiterea cererii, ea trebuie dublată de aprecierea instanței cu privire la îndeplinirea condițiilor impuse de art. 364¹ alin. (4) CPP RM [2].

3. Confuziile din doctrină, dar și din practică, demonstrează că introducerea acestei instituții în Republica Moldova urma să fie precedată nu numai de o definiție clară a acestui concept, ci și de o descriere cât mai exhaustivă a condițiilor de aplicare a procedurii de judecare a cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală și cerințelor față de validitatea și legalitatea acestei proceduri.

4. Instituția reglementată de art. 364¹ CPP RM ușurează programul supraîncărcat, volumul mare de lucru, fiind una dintre cele mai mari și importante probleme pe care procedura judecării cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală o poate soluționa [2].

5. Sentința pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală reprezintă un act al justiției penale adoptat în numele legii de către prima instanță, prin care pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală se recunoaște vinovăția inculpatului în comiterea faptei incriminate cu stabilirea unei pedepse mai blânde sau cu încetarea procesului penal conform secțiunilor legii.

6. Una dintre distincțiile dintre procedura de drept comun și cea simplificată constă în caracterul de excepție de la principiul nemijlocirii și contradictorialității a celei din urmă.

7. Pentru examinarea cauzei în procedura simplificată pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, sunt necesare *temeiuri*, (anumite circumstanțe determinate, care vor figura în calitate de premise pentru aplicarea acesteia) și *condiții*, (adică concursul de circumstanțe, a căror respectare determină, în mod direct, aplicarea sau refuzul de a aplica această procedură) [7, p. 60-61].

8. Procedura abreviată nu este aplicabilă în cazul în care inculpatul recunoaște numai o parte dintre faptele reținute în actul de sesizare. În această ipoteză instanța

nu poate aplica procedura abreviată pentru faptele recunoscute și dispune judecata potrivit procedurii de drept comun.

9. Nu este aplicabilă procedura abreviată când inculpatul recunoaște fapta în materialitatea ei, nu însă și forma de vinovăție cu care procurorul consideră că a fost comisă fapta.

10. Nu sunt aplicabile dispozițiile procedurii abreviate a recunoașterii vinovăției în condițiile în care, deși inculpatul a recunoscut fapta reținută în sarcina sa, a contestat cuantumul prejudiciului produs prin comiterea acesteia, cuantum ce este element al formei calificate a infracțiunii comise, determinând astfel nu doar încadrarea juridică a acesteia, ci și limitele de pedeapsă.

11. Este incorect a lipsi inculpatul de dreptul la procedură simplificată în baza temeiului precum că mărimea și caracterul prejudiciului, care și-a găsit reflectare în rechizitoriu, se deosebește de cel expus în cererea părții civile, sau fie din considerentul că acțiunea civilă înaintată la urmărirea penală este modificată la faza de judecată în detrimentul inculpatului.

12. Poate beneficia de această procedură simplificată și inculpatul care declară că recunoaște fapta de care este acuzat, însă contestă încadrarea juridică dată de procuror.

13. Procedura de desfășurare a cercetării judecătorești în ipoteza recunoașterii învinuirii este caracterizată prin simplitate, activitățile derulate fiind împărțite în două mari categorii: *activități obligatorii* (audierea inculpatului, consemnarea concluziilor procurorului, persoanei vătămate și ale celorlalte părți) și *activități eventuale* (administrarea de probe cu înscrisuri, schimbarea încadrării juridice) [4, p. 246].

14. În cazul procedurii abreviate a judecării cauzei este admisă o cercetare judecătorească, în anumite limite, în vederea dării unei sentințe legale, întemeiate și motivate. Desfășurarea ei depinde de voința instanței și a părților în virtutea caracterului dispozitiv al normei vizate. Instanța de judecată va efectua o cercetare judecătorească simplificată, iar declarația inculpatului luată în acest cadru constituie mijloc de probă.

15. După deschiderea procedurii abreviate, instanța poate încuviința inculpatului, părții vătămate, părții civile sau părții responsabile civilmente numai administrarea probei cu înscrisuri, singura probă ce poate fi administrată.

16. Sentința pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală în esență reprezintă o sentință de condamnare sau de încetare pe temeiuri de nereabilitare, întrucât se emite doar în condițiile în care vinovăția inculpatului în săvârșirea infracțiunii este confirmată prin ansamblul de probe administrate în faza de urmărire penală [6, p. 155-156].

17. Procedura simplificată este o procedură rezultată din pledoaria de vinovăție a persoanei acuzate, procedură ce are la baza sentinței probe recunos-

cute necondiționat, dar, în același timp, conștient de către persoana care este acuzată.

Luând în calcul concluziile expuse *supra*, în scopul îmbunătățirii procedurii de judecare a cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, dar și pentru perfecționarea legislației procesual penale la acest compartiment, propunem următoarele **recomandări** cu titlu de **lege ferenda** cu argumentele de rigoare:

1. Redarea textului art. 364¹ alin. (2) în următoarea redacție: „Judecata nu poate avea loc pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, decât dacă inculpatul declară că recunoaște în totalitate faptele indicate în rechizitoriu și nu solicită administrarea de noi probe cu excepția probelor cu înscrisuri ce caracterizează persoana inculpatului și se referă la latura civilă.”.

❖ **Argumente:**

- În cazul pronunțării condamnării, la stabilirea categoriei și termenului pedepsei, precum și alegerii alternativei dintre pedepse, în calitate de criteriu general de individualizare a pedepsei se desprinde „personalitatea infractorului”.
- În cazul pronunțării condamnării (de ex. cu aplicarea art. 90 CP) sau încetării (de ex. cu aplicarea art. 55 CP) întrunirea condiției „ținând cont de circumstanțele cauzei și de persoana celui vinovat” sau „corectarea ei este posibilă fără a fi supusă răspunderii penale” nu poate fi justificată fără cercetarea înscrisurilor ce caracterizează persoana inculpatului [1].
- În cazul pronunțării condamnării sau încetării, reieșind din prevederile alin. (3) art. 225 CPP, judecătorul este obligat să soluționeze acțiunea civilă, ceea ce se reține a fi imposibil fără administrarea înscrisurilor cu referire la latura civilă [2].

❖ **Concluzie:**

- Este cert, că legea urmează să instituie dreptul inculpatului de a solicita administrarea de noi probe cu înscrisuri ce caracterizează persoana inculpatului și se referă la latura civilă, or lipsa acestor prevederi inevitabil va crea situații diferențiate la aplicarea legii de către instanțe înzestrate cu instrumentarea cauzelor respective.

2. Completarea art. 364¹ cu alin. (2²) cu următorul conținut: „Judecarea cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală se efectuează în conformitate cu prevederile Titlului II, Capitolele I, II și III din partea specială a CPP, cu derogările specificate în prezentul articol.”.

❖ **Argumente:**

- Dacă adoptarea sentinței în cadrul procedurii abreviate a fost condiționată de legiuitor prin aplicarea dispozițiilor art. 382–398 CPP, aplicate în mod corespunzător, procedura propriu-zisă și în special aplicabilitatea pre-

vederilor Titlului II, Capitolelor I, II și III din partea specială a CPP

nu putem să o desprindem, or legiuitorul acest aspect l-a lăsat fără un răspuns clar și previzibil

- În acest sens este de reținut, că:
- ✓ **legea trebuie să fie clară și previzibilă**, iar instanța poate stabili, plecând de la textul dispoziției pertinente, și procedeul de aplicare al acesteia;
- ✓ **instanța trebuie să cunoască normele dreptului procesual penal** incidente în cadrul procedurii sumare pentru a putea să-și adapteze comportamentul în funcție de acestea.

❖ **Concluzie:**

- Este firească concluzia, că instanța la examinarea cauzelor în procedura simplificată instituită la art. 364¹ CPP RM inevitabil va purcede și la aplicarea prevederilor Titlului II, Capitolelor I, II și III din partea specială a CPP, doar că legiuitorul nu prevede clar asemenea opțiune, situație, care poate fi doar dedusă din spiritul și textul legii, ceea ce este inadmisibil.

3. Completarea art. 364¹ cu alin. (4¹) cu următorul conținut: „În situația în care, în cauză sunt mai mulți inculpați și numai unul/unii dintre aceștia recunosc toate faptele reținute în sarcina lor prin rechizitoriu, instanța va proceda potrivit regulilor procedurii abreviate pentru aceștia, dispunând, după admiterea cererii, **disjungerea cauzei pentru celălalt/ceilalți inculpați, în cazul în care disjungerea este posibilă, fiind în continuare în situație de incompatibilitate de a judeca cauza disjunsă cu privire la celălalt/ceilalți participanți la săvârșirea infracțiunii.**”.

❖ **Argumente:**

- Atunci când unele persoane au ales ca judecarea cauzei să se facă pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, iar altele nu, **instanța de judecată urmează să disjunga cauza penală, iar numele acestora nu vor fi incluse în sentință** (DCC nr. 40 din 08.05.2018, §37) [3].
- În cauza penală disjunsă vor fi **chemate să dea declarații persoanele care au fost judecate în procedura simplificată**. Declarațiile acestor persoane nu pot avea valoare probantă prestabilită, acestea trebuind apreciate în coroborare cu alte probe (DCC nr. 40 din 08.05.2018, §38) [3].
- **Judecătorul care a pronunțat soluția de condamnare** a inculpatului/ților potrivit procedurii simplificate, **se află într-o situație de incompatibilitate** de a judeca cauza disjunsă cu privire la celălalt/ceilalți participanți la săvârșirea infracțiunii.

❖ **Concluzie:**

- Susținem indiscutabil poziția redată în Decizia Curții Constituționale nr. 40 din 08.05.2018, or această se încadrează armonios în reglementările de rigoare și, fără a prejudicia sensul legii, interpretează normele vizate.

4. Completarea art. 364¹ cu alin. (4²) cu următorul conținut: „Înscrierile ce caracterizează persoana inculpatului sau care se referă la latura civilă pot fi prezentate la termenul la care instanța se pronunță asupra cererii sau la un termen ulterior, acordat în acest scop. Pentru prezentarea de înscrieri instanța nu poate acorda decât un singur termen.”.

❖ **Argumente:**

- În prisma dispozițiilor alin. (5) art. 364¹ CPP, instanței îi revine obligația să întrebe partea civilă și partea civilmente responsabilă **dacă propun administrarea de probe**, după care instanța procedează la dezbateri judiciare [2].
- Având în vedere, că procedura instituită de art. 364¹ CPP este una abreviată, **dreptul părții de a prezenta înscrieri, care nu este un drept absolut**, vine în opoziție cu obligația examinării cauzei în termene accelerate [2].
- Reieșind din acestea, este posibil ca o persoană care este subiect al unei proceduri derogate, să fi luat decizia de a-și schimba modul de acțiune de o manieră relevantă pentru existența unei proceduri mai favorabile, **fiind totodată limitată în timp în vederea prezentării de înscrieri**.

❖ **Concluzie:**

- Considerăm că aceste completări armonios se vor încadra în spiritul legii și forțamente vor îmbunătăți cadrul legal existent.

5. Completarea art. 364¹ cu alin. (4³) cu următorul conținut: „Cercetarea judecătorească începe cu expunerea de către procuror a învinuirii formulate, se expune acțiunea civilă, dacă aceasta a fost pornită, se audiază inculpatul potrivit regulilor de audiere a martorului, după care se porcede la cercetarea probelor, nerealizând, însă, examinarea nemijlocită a probelor administrate în cauză, **cu excepția circumstanțelor ce caracterizează persoana inculpatului sau a celor care se referă la latura civilă.**”.

❖ **Argumente:**

- Din dispozițiile alin. (4) art. 364¹ CPP distingem asemenea etapă cum ar fi „**cercetarea judecătorească**”, or după admiterea cererii privind procedura abreviată, instanța procedează la audierea inculpatului, acțiune, care nu poate să se înscrie într-o altă etapă procedurală [2].
- Din dispozițiile alin. (5) art. 364¹ CPP **desprindem dreptul părții civile și părții civilmente responsabile de a propune administrarea de probe**, care pot fi cercetate bunăoară în cadrul etapei enunțate [2].

❖ **Concluzie:**

- Așadar, legiuitorul, creând cadrul legal imprevizibil, a conferit instanței o putere discreționară nelimitată, iar completările reținute vin în contextul transpunerii textului legii în strictă corespundere cu principiul legalității procesului penal.

Recomandările formulate pot fi potrivite în activitatea practică a instanțelor de judecată antrenate în examinarea cauzelor penale în procedură simplificată. Ele mai reflectă careva aspecte și valențe noi ale elaborării propunerilor privind perfecționarea instituției judecării pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, fiind totodată pertinente în activitatea legislativă.

Referințe bibliografice:

1. Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985-XV din 18 aprilie 2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129/1012, pp. 2-63; republicat În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr. 72-74/195, pp. 6-60.
2. Codul de procedură penală al Republicii Moldova: nr. 122-XV din 14 martie 2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr. 104-110/447, pp. 4-208; republicat În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2013, nr. 248-251/699, pp. 3-120.
3. *Decizia Curții Constituționale a RM nr. 40 din 08.05.2018 de inadmisibilitate a sesizării nr. 48g/2018 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 364¹ din CPP (judecata în baza probelor administrate în faza de urmărire penală)*[on-line]. [citat 01.10.2019]. Disponibil: <http://constcourt.md/ccdocview.php?l=ro&tip=decizii&docid=461>
4. NEAGU, I., DAMASCHIN, M. *Tratat de procedură penală: În lumina noului Cod de procedură penală: Partea specială*. București: Universul Juridic, 2015. Vol. 2. 676 p. ISBN 978-606-673-385-4.
5. ȚONCU, S. Condițiile și procedura de inițiere a judecării cauzei penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală. În: *Legea și Viața*. 2018, nr. 9, pp. 28-33. ISSN 1810-309X.
6. ȚONCU, S. Sentința pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală. Aspecte teoretico-practice și comparative. În: *Stability, Growth and prosperity – In the European Space: Materials of Conf. with intern. particip.*, 26-27 mart. Chisinau, 2015, pp. 155-157. ISBN 978-9975-3041-4-6.
7. ДНЕПРОВСКАЯ, М. А. *Особый порядок принятия судебного решения при согласии обвиняемого с предъявленным ему обвинением*: Дис. ... канд. юрид. наук. Иркутск, 2009. 211 с.